

УДК 355.48

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12\(22\)-1652-1660](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12(22)-1652-1660)

Куруч Анна Володимирівна кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Національної академії Національної гвардії України, м. Харків, <https://orcid.org/0000-001-8310-6836>

АНАЛІЗ НАДАННЯ СОЦІАНОЇ ПОСЛУГИ ІЗ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ У ЗСУ: ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНОГО ПРОЄКТУ МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ (ПОСТАНОВА КМУ №1050)

Анотація. У статті здійснено аналіз процесу надання соціальної послуги із соціального супроводу військовослужбовців та членів їхніх сімей у Збройних Силах України в межах реалізації пілотного проєкту Міністерства соціальної політики України відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України №1050. Дослідження має на меті узагальнення проміжного практичного досвіду впровадження соціального супроводу, а також виявлення ключових організаційних, методичних і міжвідомчих аспектів, що впливають на якість та результативність надання цієї соціальної послуги.

У роботі проаналізовано механізм соціального супроводу, який передбачає комплексний та індивідуалізований підхід до роботи з військовослужбовцями та їхніми родинами. Особливу увагу приділено нормативно-процедурному забезпеченню послуги, зокрема застосуванню інструментів оцінки потреб, розробленню індивідуальних планів соціального супроводу, організації соціальних, правових і психологічних консультацій. На основі аналізу практичних кейсів показано, що соціальний супровід виконує не лише допоміжну, а й координуючу функцію, сприяючи зменшенню фрагментарності підтримки та підвищенню доступності соціальних послуг для родин військовослужбовців.

Разом із тим у статті окреслено низку проблемних аспектів, які супроводжують реалізацію пілотного проєкту, зокрема обмежену міжвідомчу взаємодію, перевантаженість фахівців соціального супроводу, відсутність уніфікованих критеріїв оцінки ефективності послуги та складність адаптації формалізованих процедур до індивідуальних потреб сімей в умовах воєнного стану.

Наголошено на доцільності активнішого залучення громадського сектору як партнера державних інституцій у сфері соціального супроводу.

Зроблено висновок, що пілотний проєкт засвідчує актуальність і значний потенціал соціального супроводу як складової системи соціального захисту військовослужбовців та членів їхніх сімей, водночас потребує подальшого

концептуального та практичного доопрацювання з урахуванням отриманого проміжного досвіду.

Ключові слова: соціальна підтримка, супровід, соціальний захист

Kuruch Anna Volodymyrivna PhD Pedagogy, Associate Professor, Professor of the Department of Social and Humanitarian Disciplines, National Academy of the National Guard of Ukraine, Kharkiv, <https://orcid.org/0000-001-8310-6836>

ANALYSIS OF THE PROVISION OF SOCIAL SUPPORT SERVICES FOR SERVICEMEN AND THEIR FAMILY MEMBERS IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE: EXPERIENCE IN IMPLEMENTING THE PILOT PROJECT OF THE MINISTRY OF SOCIAL POLICY OF UKRAINE (CABINET OF MINISTERS OF UKRAINE RESOLUTION NO. 1050)

Abstract. The article analyzes the process of providing social support services for servicemen and their family members in the Armed Forces of Ukraine within the framework of the pilot project implemented by the Ministry of Social Policy of Ukraine in accordance with Cabinet of Ministers of Ukraine Resolution No. 1050. The study aims to summarize the interim practical experience of introducing social support services and to identify key organizational, methodological, and interagency factors that influence the quality and effectiveness of their provision.

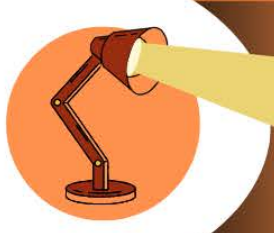
The paper examines the mechanism of social support, which is based on a comprehensive and individualized approach to working with servicemen and their families. Particular attention is paid to the regulatory and procedural framework of the service, including the use of needs assessment tools, the development of individual social support plans, and the organization of social, legal, and psychological consultations. Based on the analysis of practical cases, it is demonstrated that social support performs not only an auxiliary but also a coordinating function, contributing to the reduction of fragmented assistance and to improved access to social services for the families of servicemen.

At the same time, the article outlines a number of problematic aspects accompanying the implementation of the pilot project, including limited interagency coordination, excessive workload of social support specialists, the absence of unified criteria for assessing service effectiveness, and the difficulty of adapting formalized procedures to the individual needs of families under martial law conditions. Emphasis is placed on the expediency of more active involvement of the civil society sector as a partner of state institutions in the field of social support.

It is concluded that the pilot project confirms the relevance and significant potential of social support as a component of the social protection system for servicemen and their family members; however, it also requires further conceptual and practical refinement in view of the interim experience gained.

Keywords: social support, assistance, social protection

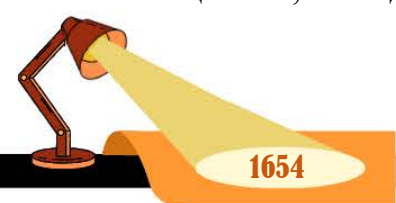
Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку соціальної підтримки в Україні характеризується зростанням потреби у комплексному забезпеченні соціальних прав військовослужбовців та їхніх сімей, що зумовлено як тривалістю збройного конфлікту, так і посиленням соціально-психологічного навантаження на родини військових. В умовах впровадження пілотного проєкту Міністерства соціальної політики України щодо надання соціальної послуги із соціального супроводу військовослужбовців та членів їх сімей (Постанова КМУ №1050) постає низка практичних і методологічних викликів, пов'язаних із визначенням ефективних форм взаємодії, організаційно-адміністративних процедур та адаптації соціальних сервісів до реальних потреб бенефіціарів.

Реалізація експериментального проєкту Міністерства соціальної політики України відповідно до Постанови КМУ №1050 продемонструвала ефективність надання соціальної послуги із соціального супроводу військовослужбовців та членів їх сімей, водночас закрити існуючі прогалини у практичній організації цієї підтримки на рівні військових частин. Проєкт дозволив сформувати систему комплексної соціальної допомоги, яка відповідає сучасним стандартам та потребам зазначеної категорії громадян. Особливого значення набуває надання соціального супроводу через громадський сектор, що має офіційний статус надавача соціальних послуг, що в свою чергу полягає у здатності забезпечити більш гнучку та персоналізовану підтримку, оперативно реагувати на індивідуальні потреби військовослужбовців і їх родин, а також інтегрувати соціальні та психологічні компоненти допомоги у єдину систему, підвищуючи ефективність супроводу та зміцнюючи соціальну стійкість бенефіціарів.

Серед найбільш складних аспектів соціального супроводу військовослужбовців і членів їх сімей виявляється значна диференціація потреб бенефіціарів, що пов'язано із соціально-демографічними характеристиками (вік, сімейний стан, наявність дітей), психологічним станом (наявність ПТСР, стресових розладів) та умовами проживання (міські чи сільські громади, доступ до соціальних і медичних послуг). Також існують організаційні та координаційні бар'єри: недостатньо налагоджена взаємодія між військовими частинами, соціальними службами та громадськими організаціями, що ускладнює оперативне реагування на потреби родин.

Додатково, практика показує необхідність індивідуалізації підходів до соціального супроводу: стандартні програми не завжди враховують специфіку кожної родини, а відсутність комплексної інтеграції психологічної підтримки з соціальними послугами знижує ефективність роботи. Крім того, відсутність систематизованого моніторингу та оцінювання результатів супроводу ускладнює визначення ефективності заходів та впровадження коректив у програму.

Таким чином, проблема дослідження полягає у визначенні ключових факторів, що впливають на ефективність соціального супроводу, ідентифікації організаційних, методичних та соціально-психологічних бар'єрів у його реалізації, а

також у формулюванні рекомендацій щодо оптимізації послуги з урахуванням специфіки військових частин та потреб членів їхніх родин.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика соціального та психологічного супроводу військовослужбовців і членів їхніх сімей в Україні на сьогодні залишається недостатньо дослідженою, що значною мірою зумовлено відносною новизною інституційного оформлення відповідних служб, які були створені у 2024 році. Водночас актуальність необхідності запровадження та функціонування служб супроводу у сучасних умовах неодноразово підкреслювалася у наукових і прикладних дослідженнях.

Так, О. Коляда наголошує на важливості формування системи супроводу як ефективного інструменту реагування на соціальні та психологічні виклики воєнного періоду. Дієві практики подолання деструктивних наслідків війни в Україні стали предметом дослідження Г. Міськова. Питання психологічного супроводу військовослужбовців у зоні бойових дій висвітлено у працях Н. Жигайла та О. Мотеюка. Окремий науковий інтерес становлять дослідження В. Шевчук, у яких акцентовано увагу на специфіці психологічного супроводу сімей військовослужбовців.

Метою статті полягає в оцінці проміжного досвіду реалізації пілотного проекту Міністерства соціальної політики України щодо соціального супроводу військовослужбовців та членів їх сімей і визначенні шляхів оптимізації надання послуги з урахуванням участі громадського сектору як надавача соціальних послуг.

Виклад основного матеріалу.

Пілотний проєкт Міністерства соціальної політики України щодо надання соціальної послуги із соціального супроводу військовослужбовців та членів їх сімей (Постанова КМУ №1050) започатковує нову систему соціальної підтримки, спрямовану на комплексне вирішення соціально-побутових, психологічних та адміністративних потреб бенефіціарів. Впровадження проєкту в Україні, зокрема у Харківській області у період з лютого по жовтень 2025 року дозволило оцінити практичні аспекти організації соціального супроводу та виявити ключові чинники ефективності.

Досвід реалізації проєкту демонструє, що соціальний супровід має забезпечувати індивідуалізований підхід до військовослужбовців та членів їхніх родин, враховуючи їх соціально-демографічні характеристики, психологічний стан та умови проживання. В процесі супроводу важливе значення набуває взаємодія сектору безпеки і оборони з громадським сектором, який має статус надавача соціальних послуг, оскільки це забезпечує оперативне реагування на потреби родин, інтеграцію психологічної підтримки та гнучку організацію допомоги. При цьому громадські організації часто демонструють високу мотивацію до якісного надання соціальних послуг, що робить їхню діяльність більш адаптованою до індивідуальних потреб клієнтів у порівнянні з тради-

ційними соціальними службами та офіцерами соціального супроводу у військовій частині.

Аналіз практики забезпечення соціального захисту військовослужбовців і членів їх сімей показав наявність певних організаційних та методичних проблем. До них належать недостатня координація між військовими частинами, соціальними службами та громадськими організаціями, обмежені ресурси для комплексного надання послуги, а також відсутність систематичного моніторингу результатів супроводу. Водночас пілотний проєкт дозволив сформувавши алгоритми взаємодії, стандарти роботи соціальних працівників та процедури оцінки потреб бенефіціарів, що сприяє підвищенню ефективності надання соціальної підтримки.

Особливу увагу слід приділити соціально-психологічному компоненту супроводу, який включає психологічні консультації, тестування на рівень стресу та психоемоційне оцінювання членів родин військовослужбовців. Інтеграція цих заходів у систему соціального супроводу сприяє зменшенню негативних наслідків тривалого стресу, підвищує адаптивні можливості родин та сприяє формуванню стійкої соціальної підтримки.

Згідно з досліджень Кузікова С. Зливкова В. та ін., військовослужбовці на «нулі» конфлікту піддаються підвищеному ризику психічних розладів через інтенсивний бойовий вплив, що спричиняє значний стрес. Водночас більшість постраждалих від війни – цивільні особи, для яких наслідки конфлікту можуть бути особливо тяжкими. Хоча численні дослідження документують психічні страждання населення та прояви розладів психічного здоров'я під час війни, порівняльний аналіз тяжкості симптомів у військових і цивільних залишається обмеженим. За даними Ради Безпеки ООН, близько 90% жертв війни – цивільні, що підкреслює необхідність їхнього особливого захисту. Порівняння психічних наслідків для військових і цивільних дозволяє глибше оцінити специфіку симптомів та їх тяжкість у різних групах [2].

Проміжний аналіз реалізації пілотного проєкту дає підстави стверджувати, що комплексний соціальний супровід, за участі державного та громадського секторів, є ефективним механізмом підтримки військовослужбовців та їхніх сімей. Водночас отримані результати вказують на необхідність подальшого вдосконалення організаційних підходів, формування методичних рекомендацій та розширення ресурсного забезпечення для стабільної та якісної реалізації соціальної послуги на національному рівні.

Згідно положення Про службу супроводу військовослужбовців та членів їх сімей в системі Міністерства оборони України від 29.01.2025 Соціальний супровід військовослужбовців визначається як комплексна система підтримки, що включає психологічну допомогу, юридичні консультації, сприяння у відновленні документів, інформування про пільги та допомогу в вирішенні побутових питань для захисників та членів їхніх родин, особливо у складних

життєвих обставинах (поранення, загибель, полон), щоб мінімізувати негативний вплив війни та служби [5].

Аналіз Положення про служби супроводу виявляє кілька ключових обмежень сучасного соціального супроводу військовослужбовців та членів їхніх сімей. По-перше, відсутні системні превентивні заходи та механізми раннього моніторингу психосоціального стану, що обмежує здатність попереджати емоційне вигорання, травматизацію та соціальну дезадаптацію.

По-друге, психологічна підтримка представлена переважно консультаціями, без чіткого механізму регулярного супроводу, групової роботи чи кризових інтервенцій для військових та їхніх родин. Третій аспект – недостатня системність оцінки ефективності послуг: відсутні регулярні інструменти зворотного зв'язку та моніторингу задоволеності отриманою допомогою.

Також документ недостатньо враховує потенціал громадського сектору, який часто демонструє високий рівень мотивації та готовності до надання якісних соціальних послуг, та практично не використовує цифрові інструменти для обліку потреб і дистанційного консультування. Нарешті, недостатньо уваги приділено інтеграції військовослужбовців і ветеранів у цивільне життя, зокрема щодо навчання, працевлаштування та соціального підприємництва.

Отже, сучасна організація служб супроводу характеризується широким спектром реактивних заходів, проте потребує посилення превентивного, психологічного, аналітичного та інтеграційного компонентів, а також активного використання ресурсів громадського сектору та цифрових технологій.

Пілотний проєкт Міністерства соціальної політики згідно постанови КМУ №1050 продемонстрував ефективне заповнення прогалін у системі супроводу військовослужбовців та їхніх сімей. В рамках проєкту впроваджено системний превентивний супровід із регулярним оцінюванням психосоціального стану учасників, раннім виявленням ризиків емоційного вигорання та соціальної дезадаптації, що відповідає рекомендаціям Міністерства соціальної політики України щодо соціального супроводу військовослужбовців [4].

Психологічна підтримка забезпечувалася через індивідуальні консультації, групові сесії та кризові інтервенції, що сприяло зниженню симптомів ПТСР та підвищенню психоемоційної стійкості учасників, у відповідності до міжнародних практик використання ЕМДР-терапії для подолання травми війни. Регулярний моніторинг задоволеності послугами та оперативне коригування програм дозволяли підвищити ефективність надання соціальної допомоги.

Проєкт активно залучав громадський сектор і волонтерів, що сприяло підвищенню мотивації та якості надання послуг, а також впровадив цифрові інструменти для обліку потреб і дистанційного консультування родин, які перебували за межами України.

Таким чином, пілотний проєкт продемонстрував можливість поєднання превентивного, психологічного, аналітичного та інтеграційного підходів, а

також активного використання ресурсів громадського сектору для ефективного соціального супроводу військовослужбовців та членів їхніх сімей.

Механізм соціального супроводу, апробований у межах реалізації пілотного проєкту, ґрунтувався на принципах комплексності та індивідуалізації допомоги військовослужбовцям і членам їхніх сімей. Для забезпечення його функціонування було сформовано відповідну нормативно-процедурну базу, яка передбачає проведення оцінки потреб, розроблення індивідуальних планів соціального супроводу з фіксацією здійснених заходів, а також надання соціальних і правових консультацій.

Практична реалізація зазначеного механізму створює умови для своєчасного та адресного реагування на конкретні запити сімей військовослужбовців, зокрема шляхом організації індивідуального супроводу у вирішенні адміністративно-процедурних питань та сприяння в оперативному оформленні необхідної документації. Окремим напрямом визначено надання психологічної підтримки членам сімей військовослужбовців, при цьому обсяг та тривалість відповідних інтервенцій визначаються індивідуально з урахуванням виявлених потреб і психоемоційного стану отримувачів допомоги.

Висновки. Узагальнюючи проміжні результати реалізації експериментально проєкту з надання соціальної послуги соціального супроводу військовослужбовців та членів їхніх сімей у Збройних Силах України, можна сказати, що цей інструмент поступово знаходить своє місце в системі військово-соціальної роботи. Хоча на практиці ще відчувається певна невпевненість у ролях, межах відповідальності та алгоритмах взаємодії, сам факт інституціоналізації соціального супроводу є важливим кроком у напрямі комплексної підтримки військових родин.

Проведений аналіз показав, що соціальний супровід у межах пілотного проєкту виконує не лише сервісну, а й стабілізуючу функцію. Він зменшує фрагментарність допомоги, допомагає родинам орієнтуватися в складній системі соціальних, медичних, психологічних та правових послуг. Водночас стає очевидним, що ефективність супроводу значною мірою залежить від підготовки фахівців, їхньої мотивації та здатності працювати в умовах високого емоційного навантаження. У деяких випадках саме людський фактор, а не нормативна база, визначає якість послуги.

Разом з тим, у процесі реалізації проєкту було виявлено низку системних обмежень. Серед них — недостатня міжвідомча координація, перевантаженість фахівців, нечіткість механізмів оцінки результативності супроводу, а також обмежені можливості для гнучкого реагування на індивідуальні потреби сімей військовослужбовців. Складається враження, що нормативна логіка інколи випереджає реальні ресурси на місцях, і це створює напругу між задекларованими цілями та практикою їх досягнення.

Важливим висновком є те, що пілотний проєкт чітко продемонстрував потребу в залученні громадського сектору як повноцінного партнера у наданні соціальної послуги. Громадські організації часто виявляються більш мобільними, чутливими до потреб родин і готовими працювати з нестандартними запитами, які складно вписати в формалізовані процедури. Саме синергія державних інституцій та громадських ініціатив може стати ключем до підвищення якості соціального супроводу.

Отже, проміжний досвід реалізації пілотного проєкту за Постановою КМУ №1050 свідчить про його актуальність і потенціал, але водночас підкреслює необхідність подальшого доопрацювання моделі соціального супроводу. Йдеться не лише про уточнення нормативних положень, а й про інвестиції в людський ресурс, розвиток міжсекторальної взаємодії та формування єдиних стандартів якості послуги. Очевидно, що подальше масштабування проєкту має спиратися на результати цього аналізу, щоб соціальний супровід став не формальною вимогою, а реальною опорою для військовослужбовців та їхніх родин у складних умовах тривалої війни та постоеного відновлення.

Література:

1. Закон України Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей від 22.09.2025 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення 12.11.2025)
2. Кузікова С., Зливков В., та ін. Психологічний супровід особистості в умовах війни: навч. посібник. - Київ.-Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2024. 260 с.
3. Соціальний супровід військовослужбовців Збройних Сил України та членів їх сімей: практичні аспекти діяльності посадових осіб військових частин, територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки: методичний посібник / Герасименко О.В., – Київ.: НДЦГПЗС України, 2023. – 130 с.
4. Про реалізацію експериментального проєкту із запровадження договірної форми надання соціальної послуги із соціального супроводу військовослужбовців та членів їх сімей у військових частинах (підрозділах) Збройних Сил постановою КМУ №1050 від 03 жовтня 2023 URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1050-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення 12.11.2025)
5. Про затвердження Положення про службу супроводу військовослужбовців та членів їх сімей в системі Міністерства оборони України. Наказ МО України №59 від 29.01.2025.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0213-25#Text>

References:

1. Zakon Ukrainy Pro sotsialnyi i pravovyi zakhyst viiskovosluzhbovtziv ta chleniv yikh simei vid 22.09.2025 [Law of Ukraine on On the Social and Legal Protection of Servicemen and Members of Their Families from 22 09 2025] (2025, september 22) (n.d.) zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
2. Kuzikova S., Zlyvkvov V., ta in. (2024) *Psykhologichnyi suprovid osobystosti v umovakh viiny* [Psychological support of the individual in conditions of war]. navch. posibnyk. - Kyiv.-Nizhyn: Vydavets PP Lysenko M.M., 2024. 260 s. [in Ukrainian].
3. *Sotsialnyi suprovid viiskovosluzhbovtziv Zbroinykh Syl Ukrainy ta chleniv yikh simei: praktychni aspekty diialnosti posadovykh osib viiskovykh chastyn, terytorialnykh tsestriv komplektuvannia ta sotsialnoi pidtrymky* (2023) [Social Support for Servicemembers of the Armed

Forces of Ukraine and Their Family Members: Practical Aspects of the Activities of Officials of Military Units and Territorial Recruitment and Social Support Centers]. metodychnyi posibnyk / Herasymenko O.V., – Kyiv.: NDTsHPZS Ukrainy, 2023. – 130 s. [in Ukrainian].

4. Pro realizatsiiu eksperymentalnoho proektu iz zaprovadzhennia dohovirnoi formy nadannia sotsialnoi posluhy iz sotsialnoho suprovodu viiskovosluzhbovtsiv ta chleniv yikh simei u viiskovykh chastynakh (pidrozdilakh) Zbroinykh Syl [On the implementation of an experimental project introducing a contractual form for the provision of the social service of social support to servicemembers and members of their families in military units (subunits) of the Armed Forces from 03 10 2023] (2023 october 10) postanova KMU №1050 vid 03 zhovtnia 2023 (n.d.) zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua> [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro sluzhbu suprovodu viiskovosluzhbovtsiv ta chleniv yikh simei v systemi Ministerstva oborony Ukrainy [On Approval of the Regulation on the Support Service for Military Personnel and Members of Their Families within the System of the Ministry of Defense of Ukraine from 29 01 2025] (2025 January 29) nakaz MO Ukrainy №59 vid 29.01.2025 (n.d.) zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua> [in Ukrainian].

